

1. GİRİŞ

Savunma sanayii kuşkusuz bütünsel olarak sanayileşmenin ve kalkınmanın önemli bir parçasıdır. Bu noktada Savunma Sanayisinin kendi kendine yeterli bir düzeye ulaşması, dışa bağımlılığı büyük oranda azaltıcı bir etken olması bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, AR-GE ve üretimde tam bağımsızlık, Türk savunma sanayinin temel hedefidir. Son dönemde hayata geçirilen projelerle adeta bir başarı hikâyesi yaratan Türk savunma sanayii, kendi tankını, helikopterini, gemisini ve insansız hava aracını üretebilecek konuma ulaşmıştır.

Türkiye, savunma sektörü ile yerli sanayi arasında eşgüdüm sağlayıcı politikalar izleyerek hem yurt içinde katma değer yaratma, istihdamı artırma hem de ulusal güvenliğin en önemli unsuru olan ulusal savunma sanayisini geliştirme hedefini gerçekleştirmiş olacaktır.

Bu kapsamda savunma sanayinde yerli üretim giderek artmaktadır. 15 tanesi kamu üreticileri olmak üzere bugün irili ufaklı 500 civarında firmanın faaliyet gösterdiği sektörde Türkiye, helikopter, tank, savaş gemisi, insansız hava aracı gibi projelerle yüzde 54 yerlilik oranını yakalamış durumdadır. 2008'de 600 milyon dolar, 2012'de 1 milyar 260 milyon dolar, 2013 yılında da yaklaşık 1.5 milyar dolar ihracat yapan savunma sanayi 2023'te dünyada ilk 10 ülke arasına girerek 25 milyar dolarlık mal ve hizmet ihracatı hedeflemektedir.

Savunma Sanayi Müsteşarlığı, toplam savunma sanayi cirosunun yüzde 30'unun, çoğunluğu KOBİ'lerden oluşan yan sanayi tarafından karşılanmasını hedeflenmektedir. Bu kapsamda KOBİ'lerin teşvik edilmesi büyük önem arz etmektedir. KOBİ'lerin yaratıcı, esnek ve dinamik yapısı sektörü güçlendirecek, yerleştirme hedeflerine ulaşılmasında önemli katkılar sağlayacak ve nihayetinde sektörde verimliliği artıracaktır.

Konya'nın imalat sanayi sektörünün yapısına bakıldığında savunma sanayiine yedek parça üretebilecek potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Bu potansiyelin değerlendirilmesi, bir yandan yerleşme stratejisine uygun olacak, diğer yandan da Konya'da faaliyet gösteren KOBİ'ler özellikle Ar-Ge noktasında kendilerini geliştirmeleri için teşvik edilmiş olacaktır.

2. KONYA'NIN SAVUNMA SANAYİ POTANSİYELİ

Savunma sanayi açısından potansiyel arz eden ve bu yönde teşvik edilmesi gereken illerimizden birisi de Konya'dır. Konya gerek merkezi konumu gerekse birbirinden farklı alanlarda faaliyet gösteren KOBİ'leri ile savunma sanayiinin ihtiyaç duyduğu yedek parçaları üretecek ve bir savunma üssü haline gelebilecek potansiyele sahiptir.

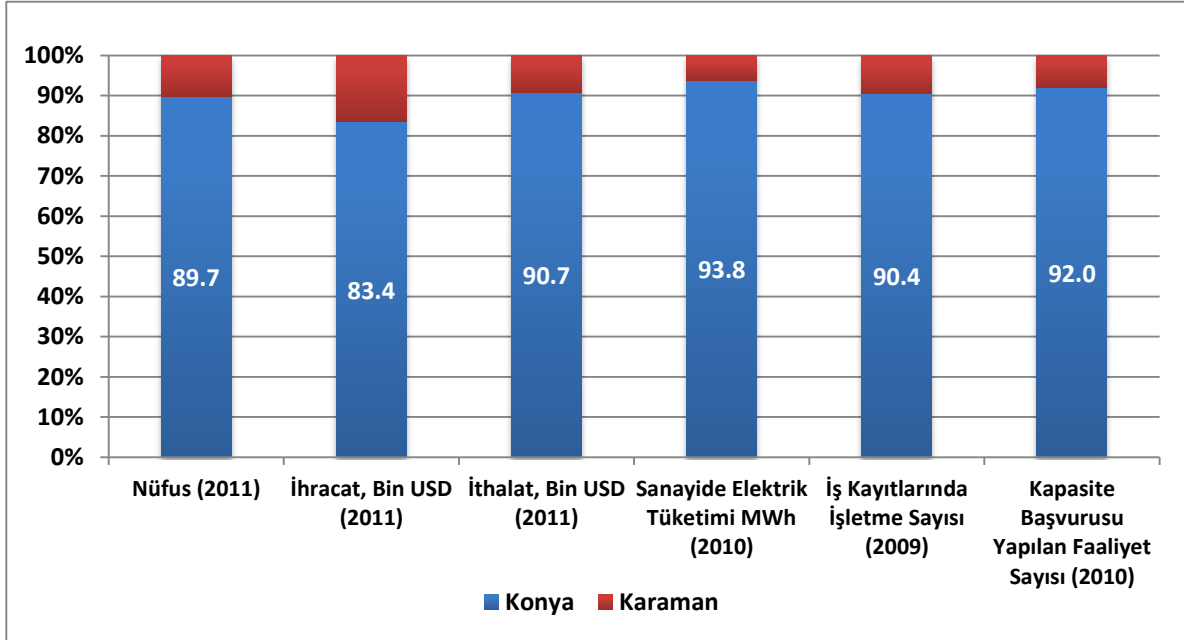
Konya, ülkemizin ana ulaşımı sağlayan doğu-batı ve kuzey-güney yönlerinde uzanan karayolu bağlantıları ile önemli bir kavşak noktası halindedir. Konya, sanayisinin çok yönlü ve esnek olması, daha büyük üretim kapasitesine sahip yatırımlar için geniş sektörel yatırım altyapısı ve ihracat potansiyeli Konya'nın rekabetçi üstünlüklerini oluşturmaktadır. Arazi potansiyeli olarak da Konya Türkiye'nin en şanslı şehri sayılabilir. Düz arazi varlığı büyük

fabrikaların ve farklı sektörlerden yatırımlar açısından birçok avantaj sağlamaktadır. Ayrıca Konya deprem riski en düşük iller arasında yer almaktadır.

2.1. Konya'nın Sanayi Hasılası

Düzey 2 bölge sınıflandırmasına göre TR52 bölgesi Konya ve Karaman illerinden oluşmaktadır. Çeşitli göstergeler incelendiğinde, Konya ilinin TR52 bölgesinde %83-94 aralığında paylara sahip olduğu görülmektedir (Grafik 1). Bu nedenle Konya için yapılan katma değer ve imalat sanayi analizlerinde TR52 kullanılacak olmasına rağmen Konya'nın TR52 bölgesindeki yüksek temsil kabiliyetinden hareketle bu veriler kullanılarak yapılan değerlendirmeler büyük oranda Konya ilini temsil etmektedir.

Grafik 1. Çeşitli Göstergeler Bazında TR52 Bölgesinde Konya'nın Payı

Kaynak: TÜİK, TOBB

Sanayi sektörü Gayri Safi Katma Değer (GSKD) istatistikleri incelendiğinde ise, Konya ve Karaman illerinden oluşan TR52 bölgesi sanayi sektörü katma değerinin Türkiye içindeki payının %2'ler seviyesinde olduğu görülmektedir. TR52 bölgesi sanayi GSKD rakamlarının %90'dan fazlası da Konya tarafından yaratılmaktadır. Sanayi sektörü GSKD rakamlarına ilişkin değerlendirmeler aşağıdaki gibidir:

Tablo1. Sanayi Gayri Safi Katma Değeri (GSKD)'nin Yıllar İtibariyle Gelişimi*

	2004	2005	2006	2007	2008
TR52 Sanayi GSKD (1)	2,970	3,435	3,790	4,096	4,519
Türkiye Sanayi GSKD (2)	138,412	160,331	188,647	209,515	232,475
(1/2) (%)	2.15	2.14	2.01	1.95	1.94
Türkiye Sanayi GSKD Payı (%)	28.0	28.0	28.2	27.8	27.2
Konya Sanayi GSKD Payı (%)	25.0	25.2	24.4	23.1	22.3
TR52 Sanayi GSKD'nin Düzey 2 sırası	13	14	15	16	15

Kaynak: TÜİK

Not (*): Cari Fiyatlarla Milyon TL

Tablodan da görüldüğü gibi, 2004-2008 döneminde TR52 bölgesinde sanayi sektörünün GSKD tutarı %52.2 oranında artış göstererek, 2008 yılı itibariyle 4.5 Milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Sanayi sektörü bu katma değer ile bölge genelinde yaratılan gayri safi katma değerlerin %22'sini oluşturmaktadır. Aynı dönemde Türkiye genelinde sanayi sektörü gayri safi katma değeri %68 oranında artış gösterirken, toplam GSKD içinde sanayi sektörünün payı ise %27'ler seviyesindedir.

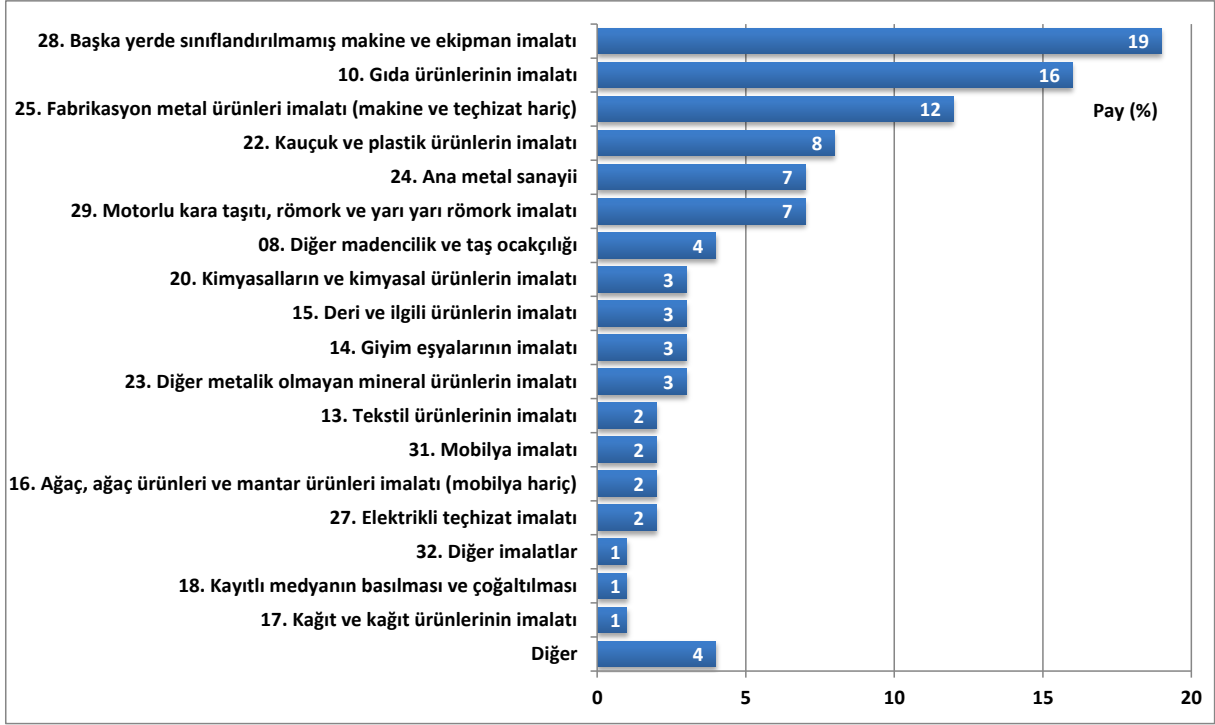
Kişi başına gayri safi sanayi katma değeri açısından bakılırsa; 2004 yılı itibariyle 1,390 TL seviyesinde olan TR52 Konya, Karaman bölgesi kişi başına gayri safi sanayi katma değerinin 2004-2008 döneminde %47,9 oranında artarak 2008 yılında 2,054 TL seviyesine ulaştığı görülmektedir.

2.2. İmalat Sanayinin Yapısı

Bir tarım kenti olan Konya'da son yıllarda sanayide de gelişmeler kaydedilmiştir. Bu gelişmelerin bir yansıması olarak, İstanbul Sanayi Odası'nın 2012 yılı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu listesinde Konya'dan ilk 500'de 8 firma, ikinci 500'de de 15 firma yer almıştır.

Konya'da sanayi siciline kayıtlı 2,815 sanayi işletmesi bulunmakta olup bu işletmelerde toplam 58,677 kişiye istihdam imkânı sağlanmaktadır. Konya'daki sanayi işletme sayısı Türkiye genelindeki kayıtlı işletme sayısının %4'ünü oluşturmaktadır. Konya bu pay ile İstanbul, Bursa, Ankara ve İzmir'den sonra beşinci sırada yer almaktadır. İldeki sanayi işletmelerinin dağılımı incelendiğinde; başka yerde sınıflandırılmayan makine ve ekipman imalatının %19'luk payla ilk sırada yer aldığı ve bunu %16'lık payla gıda ürünleri imalatının ve %12'lik payla fabrikasyon metal ürünleri imalatının takip ettiği görülmektedir. İlde faaliyet gösteren sanayi işletmelerinin işyeri sayısı bakımından sektörel çeşitliliği dikkat çekicidir. Konya'da sanayi siciline kayıtlı sanayi işletmelerinin sektörel dağılımı (NACE Rev.2.) Grafik 2'de verilmiştir.

Grafik 2. Konya'da Sanayi Siciline Kayıtlı Sanayi İşletmelerinin Dağılımı (2012)

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü

2.3. Konya'nın Sanayi Altyapısı

Sanayi alt yapısının gelişmişliğinin önemli göstergelerinden birisi ildeki Sanayi Bölgelerinin nitelik ve nicelik açısından yeterliliğidir. Konya, 9 Organize Sanayi Bölgesi, 14 Özel Sanayi Sitesi, 38 Küçük Sanayi Sitesi, Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi ve Organize Hayvancılık Bölgesi ile gelişmiş bir sanayi altyapısına sahiptir.

2.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri

Konya'da sanayinin gelişmesinde, yatırım ve üretim aşamasında yatırımcılara uygun ortamlar sağlayan Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Küçük Sanayi Siteleri (KSS)'nin geldiği nokta büyük önem taşımaktadır. 1976 yılında, 134 ha. alanda 150 işyeri ile faaliyete geçen Konya I. Organize Sanayi Bölgesi ile başlayan sanayi altyapı çalışmaları, II. ve III. OSB'lerin birleşmesi sonucu 1,691 ha. alan toplamıyla Konya geniş bir OSB faaliyet alanına ulaşmıştır.

2013 yılına geldiğimizde ise; 1. OSB'de 159, Konya Organize Sanayi Bölgesi'nde 473 firmanın faaliyet gösterdiği görülmektedir. Burada dikkat çeken nokta, Konya Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren firma sayısının %133 oranında artmış olmasıdır.

TABLO 2. Konya Merkezde Organize Sanayi Bölgelerinde Bulunan Firma Sayıları

	2005	2013
1. Organize Sanayi Bölgesi	150	159
Konya Organize Sanayi Bölgesi	203	473
TOPLAM	353	632

Kaynak: OSB Bilgi Sitesi

Konya'daki üç büyük organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren firmaların sektörel dağılımına bakıldığı zaman ise makine sektörü, otomotiv yan sanayi ve tarım makinaları sektörü ilk üçte yer alan sektörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konya sanayisinin kalbi durumdaki KOS, 5 bölümden oluşmaktadır. KOS'un 2'nci ve 3'üncü bölümünde 12 milyon metrekarelik bir alan vardır Bu alanda 450 fabrika aktiftir. 4'ncü bölümde ise yatırımlar tamamlandığında 117 fabrika olacaktır. Şu an bu alanın yüzde 95'i tahsis edilmiş durumdadır. En son kalan 17 parsel ise arsa tahsisi gerçekleştirilmiştir. 5'inci bölgenin ise büyüklüğü tam 7 milyon metrekaredir. Bu bölge ile KOB tam 23 milyon metrekareden oluşan dev bir sanayi şehri haline gelecektir.

İlde sanayi için uygun altyapı oluşturma çalışmaları Akşehir, Beyşehir, Çumra, Ereğli, Kulu, Karapınar ve Seydişehir ilçelerindeki OSB'ler ile devam etmiştir. Böylece ilçelerde tamamlanan ve yatırımı devam eden OSB'lerin sayısı 7'ye ulaşmıştır. OSB'lerde proje, tahsis, inşaa ve üretim aşamaları eşanlı olarak devam etmektedir.

TABLO 3. Konya'nın İlçelerindeki Organize Sanayi Bölgeleri

Adı	Aktif İşyeri Sayısı	Kapasitesi
Akşehir Organize Sanayi Bölgesi	10	53 Parsel
Beyşehir Organize Sanayi Bölgesi	3	51 Parsel
Çumra Organize Sanayi Bölgesi	15	22 Parsel
Ereğli Organize Sanayi Bölgesi	66	68 Parsel
Karapınar Organize Sanayi Bölgesi	26	43 Parsel
Seydişehir Organize Sanayi Bölgesi	2	12 Parsel
Kulu Organize Sanayi Bölgesi	Altyapı çalışmaları devam ediyor	

Kaynak: OSB Bilgi Sitesi

Konya merkezde 3 tane de özel OSB bulunmaktadır. Bunlardan ilki 798 firmanın faaliyet gösterdiği BÜSAN OSB'dir. BÜSAN Özel OSB'deki firmaların %70'i otomotiv yedek parçası üretmektedir. Konya'daki diğer özel organize sanayi bölgeleri ise 121 firmanın yer aldığı Konsan OSB ve 51 firmanın yer aldığı Ketenci OSB'dir.

Konya'daki Organize Sanayi Bölgeleri istihdamın da merkezi durumundadır. Bugün 1. Organize Sanayi Bölgesi'nde yaklaşık olarak 6.000 kişi, Konya Organize Sanayi Bölgesi'nde

yaklaşık 25 bin kişi, BÜSAN Özel Organize Sanayii'nde ise yaklaşık 22 bin kişi istihdam edilmektedir.

2.3.2. Küçük Sanayi Siteleri

Konya merkez ve ilçelerinde toplam 38 adet küçük sanayi sitesinde 6.800 işyeri bulunurken, bu işyerlerinin istihdam kapasitesi 15.330 kişiye denk gelmektedir.

TABLO 4. Konya İli Küçük Sanayi Siteleri

Yeri	Küçük Sanayi Sitesi Sayısı	Toplam İşyeri	İstihdam Kapasitesi
Konya Merkez	15	4.204	9.220
İlçeler	23	2.596	6.110
TOPLAM	38	6.800	15.330

Kaynak: İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın kredi desteği ile tamamlanan küçük sanayi siteleri Türkiye'de 438 adet iken Konya'da 22 adettir. Türkiye'de kredi desteği ile tamamlanan küçük sanayi sitesi sayısı sıralamasında Konya 1. sırada yer almakta ve Türkiye'de bulunan küçük sanayi sitelerinin %4'ü Konya'da bulunmaktadır.

2.3.3. Konya Teknokent

Konya Teknokent Ar-Ge faaliyeti yürüten, özellikle yeni ve yüksek teknolojilerle uğraşan teknoloji firmalarına uluslararası standartlarda teknopark hizmetleri sunmaktır. Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi (Konya Teknokent), bünyesindeki firma sayısı açısından ülkemizdeki 26'sı faal olan 38 Teknoloji Geliştirme Bölgesi arasında en büyük ilk 5 içinde yer almaktadır.

Konya Teknokent, bünyesinde 107 firma bulunmaktadır. Konya bölgesinin özellikleri ve geleceğe yönelik hedefleri göz önüne alınarak Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesinde ağırlıklı olarak Bilişim Teknolojisi, Tarımsal Teknolojiler, Biyoteknoloji, Tasarım Teknolojileri, Çevre ve Enerji Teknolojileri, Savunma Sanayi alanlarında AR-GE faaliyeti yürütmek isteyen kuruluşların yer almasına öncelik verilmektedir.

2.4. Sektörel Çeşitlilik

İmalat sanayinin gelişmesine paralel olarak ilde sınai ürün çeşitliliği artmış, iç ve dış ticarete ürün çeşitliliği artmıştır. Bugün Konya sanayisinde 80 değişik alanda üretim yapılmaktadır. Konya'da tarım makinaları, otomotiv yan sanayi, lastik-plastik ürünleri, ayakkabı, mobilya, tarıma dayalı işlenmiş ürünler, demir-çelik ürünleri, imalat makinaları, dokuma-giyim, tuz, alüminyum, mermer ağırlıklı olarak üretilen sanayi ürünlerindedir.

Konya organize sanayi bölgelerinde bulunan firmaların sektörel dağılımına aşağıda bulunan tabloda yer verilmiştir.

TABLO 5. Konya Organize Sanayi Bölgesindeki Firmaların Sektörel Dağılımı

SIRA	SEKTÖR ADI	İŞLETME SAYISI
1	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makina Ve Ekipman İmalatı	97
2	Motorlu Kara Taşıtı, Treyler (Römork) Ve Yarı Treyler (Yarı Römork) İmalatı	88
3	Ana Metal Sanayi	59
4	Kauçuk Ve Plastik Ürünlerin İmalatı	53
5	Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	38
6	Gıda Ürünleri İmalatı	27
7	Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	13
8	Kâğıt Ve Kâğıt Ürünlerinin İmalatı	8
9	Kimyasalların Ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	8
10	Mobilya İmalatı	8
11	Tekstil Ürünlerinin İmalatı	6
12	Ağaç, Ağaç Ürünleri Ve Mantar Ürünleri İmalatı	5
13	Elektrikli Teçhizat İmalatı	5
14	Kayıtlı Medyanın Basılması Ve Çoğaltılması	3
15	Temel Eczacılık Ürünlerinin Ve Eczacığa İlişkin Malzemelerin İmalatı	2
16	Bilgisayarların, Elektronik Ve Optik Ürünlerin İmalatı	2
17	Makina Ve Ekipmanların Kurulumu Ve Onarımı	2
18	Giyim Eşyalarının İmalatı	1
19	Diğer	48
	TOPLAM	473

2.5. Konya'da Savunma Sanayiini Destekleyebilecek Sektörler

Yeni yatırımlar için son derece büyük avantajlara sahip olan Konya'da savunma sanayi ne yazık ki yeterince gelişme gösterememiştir. Ancak günümüzde Savunma Sanayi Müsteşarlığı'nın yerli üretime ağırlık verme stratejisi ile birlikte Konya sanayisinin mevcut potansiyeli bu alana yönlendirilebilir.

Ülkemizde savunma sanayiine hizmet eden firmaların ürettikleri yedek parçalar göz önünde bulundurulduğunda bunlardan birçoğunun Konya'da da üretilebileceği görülmektedir. Bu çerçevede Konya'da **otomotiv yan sanayi, makine imalat, döküm, silah ve silah parçaları yapımı, kimya ve demir-alüminyum doğrama sektörleri** savunma sanayinin ihtiyaç duyduğu yedek parçaları üretebilecek potansiyele sahiptir.

Konya'da otomotiv yan sanayi imalat sektöründe 496, makine imalat sektöründe 559 ve döküm sanayinde de 450 adet firmanın faaliyet gösterdiği göz önünde bulundurulduğunda; Konya'da yaklaşık 1500 adet firmanın savunma sanayine yönelik olarak üretim yapabilecek potansiyele sahip olduğu söylenebilir.

Yapılan araştırmalar sonucunda, Konya'da savunma sanayi açısından potansiyel arz eden üç temel sektör belirlenmiştir:

- Otomotiv Yan Sanayi,
- Makine İmalat Sanayi,
- Döküm Sanayi.

2.5.1. Otomotiv Yan Sanayi

Konya'da savunma sanayiini destekleyebilecek sektörlerden en önemlisi hiç kuşkusuz otomotiv yan sanayiidir. Otomotiv yedek parça konusunda Konya Türkiye'de bir üs haline gelmiştir ve her türlü yedek parça yüksek kalitede üretilebilmektedir. Bugün Konya'da otomotiv yan sanayinde faaliyet gösteren yaklaşık 1000 firma bulunmaktadır. Bunlardan 300-350 tanesi uluslararası rekabet pazarlarında ihracat yapan ve teknolojik olarak ileri Orijinal Parça Üreticisi Firmalara yönelik üretim yapan firmalardır.

Konya otomotiv yan sanayisi, ülkemizde imal edilen taşıt araçları için gerekli olan parçaların %80'ini karşılayabilecek düzeye gelmiş bulunmaktadır. Ayrıca Konya otomotiv yan sanayisi Mercedes, Ford gibi dünya devlerinin yanı sıra Almanların Leopard tanklarına bile parça üretmektedir. Sektörde kapasite kullanım oranı %80'dir.

Konya otomotiv yan sanayi, savunma sanayi için gerekli olan şasi, aks, motor bloğu, silindir kapağı, dişli, direksiyon, krank mili, şanzıman ve aktarma organları vb. üretebilmektedir. Bu nedenle bu sektörde savunma sanayii için büyük potansiyel bulunmaktadır.

2.5.2. Makine İmalat Sanayi

Konya'da savunma sanayi için üretim potansiyeli olan bir diğer sektör ise makine sanayidir. Devlet Planlama Teşkilatı'nın hazırladığı raporda Makine sanayi, savunma sanayinin yurtdışına bağımlılığını azaltmak için öncelikli sektörler arasında sayılmıştır. Bu nedenle de savunma sanayi alanı yerli makine üreticisine açık hale getirilmelidir. Bu alanda yerli makine sanayicisine yönelik uzun vadeli planlar hazırlanarak savunma sanayi ile entegrasyonun sağlanması gerekmektedir.

Konya'nın metal işleme makineleri sektörü, sektörünün Türkiye'deki lokomotif konumundadır. Konya'da metal işleme sanayiinde kapasite kullanımı şu anda yüzde 60 civarındadır. Türkiye'deki diğer metal işleme makineleri üreten illere göre tüm makine imalatı noktasında çeşit olarak Konya'nın pazardaki payı yaklaşık yüzde 70'tir. Konya, sahip

olduğu bu potansiyel ile talep edildiği takdirde savunma sanayinin ihtiyaç duyduğu her türlü makineyi yapabilir. Böylece hem savunma sanayinin dışa bağımlılığı biraz olsun azalır, hem de makine sektöründeki atıl kapasite harekete geçirilmiş olacaktır.

2.5.3. Döküm Sanayi

Döküm Sanayi üretmekte olduğu pik döküm, çelik döküm, sfero döküm ve temper döküm türündeki 4 ana mal ile savunma sanayine de hizmet vermektedir. Konya döküm sanayinde önemli üretim merkezlerinden birisidir. Konya'da döküm sanayinde faaliyet gösteren yaklaşık 450 firma bulunmaktadır ve bunlardan 12 tanesi büyük ölçekli firmalardır. Konya yaklaşık 150.000 ton üretim kapasitesi ile Türkiye'nin toplam döküm üretiminin %12'sini karşılamaktadır.

Konya'da döküm sanayi yapılan yatırımlar sonucunda hızla gelişmektedir ve ürün çeşitliliği ve kalitesi de artmaktadır. Bu çerçevede savunma sanayinin kullandığı havan parçaları, mermi, roket başlıklarında kullanılan alüminyum parçalar vb. Konya'da üretilebilir. Bu malzemeler de savunma sanayiinin ihtiyaç duyduğu ürünler olduğu için bu potansiyel değerlendirilebilir.

3. SONUÇ

Konya'da savunma sanayine yönelik olarak önemli bir potansiyel bulunmaktadır ve bu potansiyel en iyi şekilde değerlendirilmelidir. Bu çerçevede Konya'daki firmalar savunma sanayine yönlendirilmelidir. Bunun için;

- Başta belirlenen üç sektördeki firmalar olmak üzere, savunma sanayi potansiyeli konusunda firmalarımız bilgilendirilerek, bu alanda üretim ve yatırım yapmaya yönlendirilmeli,
- Yeni savunma teknolojileri ve Ar-Ge konusunda Konya'daki firmalar teşvik edilmeli,
- Konya'da savunma sanayi alanında yatırım yapacak firmalara devlet tarafından istihdam üzerindeki vergi yükünü ve maliyetleri düşürecek özel destekler sağlanmalı,
- Uluslararası alanda düzenlenen savunma sanayi fuarlarına Konya'daki firmaların katılımı sağlanmalı ve KTO-TÜYAP Fuar Merkezi'nde savunma sanayi fuarının açılması için girişimde bulunulmalıdır.